

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ

Державний методичний центр навчальних закладів
культури і мистецтв України

МАЙСТЕРНІСТЬ АКТОРА

Програма
для вищих навчальних закладів культури і мистецтв
I-II рівнів акредитації

Спеціальність “Театральне мистецтво”
Кваліфікація “Актор драматичного
(музично-драматичного) театру”

Київ – 2006

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ

Державний методичний центр навчальних закладів
культури і мистецтв України

МАЙСТЕРНІСТЬ АКТОРА

Програма
для вищих навчальних закладів
культури і мистецтв I–II рівнів акредитації

Спеціальність
“Театральне мистецтво”
Кваліфікація
“Актор драматичного (музично-драматичного) театру”

Київ 2006

Видання здійснено на замовлення Державного методичного центру навчальних закладів культури і мистецтв України

МАЙСТЕРНІСТЬ АКТОРА

Програма

для вищих навчальних закладів культури і мистецтв
I-II рівнів акредитації. – Київ: “Фірма “ІНКОС”, 2006. – 24 ст.

Укладач	Р. І. Біль – викладач Львівського державного училища культури і мистецтв
Рецензенти:	Б. М. Козак – народний артист України, академік АМ України, професор Львівського Національного університету ім. І. Франка, декан факультету культури і мистецтв І. В. Волицька – кандидат мистецтвознавства, старший науковий співробітник Інституту народознавства НАН України, художній керівник Творчої майстерні “Театр у кошику” Державного центру театрального мистецтва ім. Леся Курбаса
Відповідальний за випуск	Т. Ф. Стронько
Редактор	Л. М. Трачук

© Біль Р. І., 2006
© Державний методичний центр навчальних закладів культури і мистецтв, 2006

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Сучасний світовий театр рясніє від напрямків, стилів, жанрів і форм. Відповідно, сучасна театральна педагогіка пропонує різноманітні методи і системи виховання. Дискусії на цю тему мають підстави, але так і не дають відповіді на питання, як виховати синтетичного актора, здатного охопити всю палітру сценічного життя і бути готовим для роботи у всіх можливих напрямках.

До спільної мети можна йти у мистецтві і в педагогіці різними шляхами. Важливо, наскільки той чи інший шлях досконалий і допомагає акторові досягти найкращих результатів. Як у кожному конкретному випадку продуктивніше впливати на творчу природу вихованця, має вирішувати педагог. Тому принциповість у проведенні педагогічної лінії ніколи не повинна відгонити педантизмом. Головне – спровокувати в початківцеві творчий процес, допомогти йому свідомо підходити до розвитку власного акторського інструментарію, до оволодіння техніками сценічної гри і принципами їх застосування, дати метод роботи з драматургічним матеріалом – від першого знайомства аж до втілення його на сцені.

Для всякого руху вперед потрібна відправна точка. На нашу думку, метод фізичних дій К. С. Станіславського (“мислення в русі”, за Е. Барбою), якщо його не догматизувати з одного боку, а з іншого – не відкидати беззастережно, а підійти творчо, тобто провести практичну його апробацію з урахуванням плюсів і мінусів, може стати якщо не одкровенням на все життя, то, принаймні, першими твердими кроками до сучасного театру, – відправною точкою, фаховою основою для самостійної творчості, торування свого власного шляху. “Дай свою відповідь Станіславському, обґрунтовану практичним пізнанням його, – каже Єжи Гротовський. – Відкрий себе як особистість. Чи здатний ти до творчості, чи ні? Якщо так, то чимось ти його перевершиш, якщо ні – будеш вірний йому, але безплідний.”

Пропонований трирічний курс акторського виховання (2 роки і 7 місяців) має на меті виявити, розвинути і відшліфувати природні здібності учня, дати йому необхідні знання і навички, організувати талант, зробити його гнучким і чутливим до всякого творчого завдання. “Мистецтво актора є дарунком самого себе. Щоб віддати себе, він спершу повинен володіти собою” (Е. Барба).

Програма поєднує в собі сценічну теорію, артистичну техніку і метод роботи в матеріалі для створення образу – ролі у виставі. Слід наголосити, що для актора не існує теорії в, так би мовити, чистому вигляді. Для нього теорія – це усвідомлена практика, свідомий чин за законами сценічної правди.

Навчання передбачає три етапи: 1) роботу над собою в творчому процесі переживання, 2) роботу над собою в творчому процесі втілення, 3) роботу над створенням ролі (образу) у виставі. При цьому наголошуємо на етичному аспекті цього процесу – набуванні “етосу”: робота над собою як актором не повинна ігнорувати роботи над собою як людиною. Майбутній актор ще до виходу на професійну сцену мусить усвідомити, що таке театральна етика, дисципліна і самодисципліна. Без цього служіння в Храмі Театру немислиме. “Я можу співпрацювати лише з тими, хто знає мистецтво самодисципліни” (Е. Барба).

Програма містить два взаємодоповнюючі розділи – теоретичний і практичний. В теоретичний також включено теми для самостійного опрацювання з обов’язковим їх подальшим обговоренням на курсі, а в практичний – акторський тренінг, позаяк вправи дають змогу початківцеві навчитися “розшифровувати власний організм і відкривати в ньому потенційні точки опори для цієї праці” (Є. Гротовський) – тобто, створити нову поведінку, інший, не побутовий спосіб руху, гри, реакцій, особливу майстерність, знайти центр власної індивідуальної енергії.

Завважимо, що в програмі виклад матеріалу можливий лише в певній послідовності, тоді як у практичній педагогіці багато питань вирішуються паралельно. Повтори і повернення до вже пройденого не тільки можливі, але й методично повністю оправдані – за системою, але “концентричними колами”, як радив К. С. Станіславський. Про “педагогічну фікцію” говорив В. Мейєрхольд, маючи на увазі можливість співіснування кількох синхронно поданих логік. Е. Барба наголошував, що “хоча професійний досвід і формується за допомогою часової категорії, він не може бути лінійним часом писаної програми, що добра тільки на папері. Цей час створюється збоями і роздоріжжями, імпульсами і контрімпульсами... В навчальному процесі думка функціонує так само, як вона функціонує в творчій ситуації та в сценічному “біосі”: за допомогою діалектики між порядком і безпорядком. Порядком без порядку.”

РОЗПОДІЛ ГОДИН ПО СЕМЕСТРАХ

Курс	1 семестр			2 семестр			Всього		
	Груп.	Інд.	Сам.	Груп.	Інд.	Сам.	Груп.	Інд.	Сам.
Перший	126	10	80	150	10	80	276	20	160
Другий	126	10	80	150	10	80	276	20	160
Третій	126	10	80	38	10	12	164	20	92
Всього на предмет							716	60	412
							776		
							1188		

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Розділ I. Театр і мистецтво актора

- 1.1. Театр. Покликання актора. Талант і фахова майстерність.
- 1.2. Театральна етика і атмосфера творчості. Набування “етосу”.
- 1.3. Активність і дія – закон сценічного буття. Дія як результат реакції, вираженої через емоцію.
- 1.4. Поняття енергії. Принцип опозицій як сутність енергії. Напряга, що спонукає до дії.
- 1.5. Сценічна дія як змодельований вузол енергії.
- 1.6. Енергетичність актора – його готовність до дії.
- 1.7. Системи і напрямки в театральному мистецтві.
- 1.8. Лесь Курбас про виховання актора.
- 1.9. Лесь Курбас: концепція сценічної дії.
- 1.10. Система К. С. Станіславського. Метод фізичних дій як мислення в русі.
 - 1.11. Енергія тіла. Спосіб руху в просторі як спосіб мислення.
 - 1.12. Поза і жест як результат руху. Дія в статиці.
 - 1.13. Архітектура руху: форма, що виражає зміст.
 - 1.14. Дія і ритм – в житті й мистецтвах, в музиці й на сцені.
 - 1.15. Музика в творчості актора. Елементи музичної та сценічної виразності, їх паралелі.
 - 1.16. Аналіз дійової основи музичного твору. Музика в етюді, уривку, виставі.
 - 1.17. Поняття про етюд: підхід до створення.
 - 1.18. Енергія слова. Мова як засіб впливу.
 - 1.19. Дійовий аналіз прозового твору. Етюд на літературній основі.
 - 1.20. Ознаки й особливості драматургії. Метод дійового аналізу.
 - 1.21. Специфіка роботи з віршованою драматургією.
 - 1.22. Співвідношення слова і руху в сценічній інтерпретації поетичної мови.

Роздуми про сучасного актора (тема для дискусії).

Теми для самостійного опрацювання

1. Українська театральна школа: від народного вертепу до Лесея Курбаса.

2. Система К. С. Станіславського. Принципи та елементи системи.
3. Театральна етика Станіславського.
4. Біомеханіка В. Мейерхольда: сценічний рух, оснований на контрастах.
5. Є. Гротовський і його театр-провідник.
6. Актор театру Е. Барби.
7. Актор театру Є. Вахтангова. Імпровізація.
8. М. Чехов: його метод і способи репетирування.
9. А. Арто: метафізика “театру жорстокості”. Поезія в просторі. Спонтанна експресія.
10. Актор театру П. Брука.
11. Актор театру Б. Брехта. Інтелект і конструкція ролі. Вплив Курбаса на Брехта.
12. Понятійний фаховий апарат (термінологія).

Розділ II. Система: практикум елементів

Сценічна дія. Етапи оволодіння

- 2.1. Сценічна свобода. Вивільнення тіла.
- 2.2. Сценічна увага. Налаштування до дії.
- 2.3. Сприйняття і спостережливість.
- 2.4. Пам'ять фізичних дій (м'язова увага).
- 2.5. Пам'ять на відчуття (емоційні спогади, манки).
- 2.6. Сценічна уява. Магічне “якби”. Дія в запропонованих обставинах.
- 2.7. Сценічна віра і наївність.
- 2.8. Сценічне ставлення. Переміна ставлення.
- 2.9. Почуття правди, логіка й послідовність.
- 2.10. Сценічне спілкування. Етапи взаємодії.
- 2.11. Сценічне пристосування.
- 2.12. Сценічне завдання і дія на досягнення мети.

Словесна взаємодія

- 2.13. Вміння слухати і чути на сцені.
- 2.14. Народження слова з фізичної дії.
- 2.15. Думка на сцені. Внутрішній монолог.
- 2.16. Внутрішнє бачення. Передача бачень партнерові.
- 2.17. Текст і підтекст.

Метод дійового аналізу

- 2.18. Протокол зовнішнього життя ролі.

- 2.19. Аналіз дією.
- 2.20. Позасценічне життя ролі.
- 2.21. Надзавдання.
- 2.22. Оцінка фактів і подій.
- 2.23. Протидія. Наскрізна дія.
- 2.24. Лінія ролі.
- 2.25. Другий план.

Елементи втілення

- 2.26. Голос.
- 2.27. Пластична виразність.
- 2.28. Перспектива актора і ролі.
- 2.29. Темпоритм – пульс дії (енергії).
- 2.30. Мізансцена – дія, розгорнута в просторі.
- 2.31. Характерність дії.
- 2.32. Витримка і викінченість.
- 2.33. Партитура дій.
- 2.34. Сценічне самопочуття.
- 2.35. Гігієна ролі.
- 2.36. Атмосфера й ансамблевість.

Акторський тренінг

1. Розвиток навиків робочого самопочуття.
Організованість, колективність, викінченість дій. Тренінг багатопланової уваги.
2. Розвиток творчих зорових сприйняттяв.
Вдосконалення візуального сприйняття і зорової пам'яті. Спостережливість, уява і фантазія. Орієнтація в просторі. Слово і внутрішнє бачення. Просторове бачення. Асоціативне мислення, внутрішня мова. Тренінг механізмів переключення. Тренінг безперервного бачення. Дія в умовах вигадки.
3. Розвиток творчих слухових сприйняттяв та інших сенсорних умінь.
Вдосконалення сприйняттяв і пам'яті – слухової, тактильної, нюхової, смакової. Тренінг пам'яті комплексних чуттєвих образів. Тренінг механізмів переключення з одного виду на інший. Дія з реальними та уявними предметами.
4. Розвиток творчих навиків м'язової уваги.

Вдосконалення кінестетичних сприйняттяв і пам'яті. Тренінг м'язового контролера. Тренінг уявних (подумки) дій. Дія з уявними предметами.

5. Розвиток творчих навиків фізичного самопочуття.

Дія з уявними предметами. Безперервність, логіка, послідовність. Спілкування – взаємодія партнерів, їх взаємозв'язок і взаємозалежність.

6. Розвиток артистичної сміливості та елементів характерності.

Дія в ускладнених запропонованих обставинах. Оправдання незвичного фізичного самопочуття.

7. Розвиток навиків музично-ритмічної виразності.

Усвідомлення темпу, ритму, метру і динаміки дій. Тренінг емоційного сприйняття, фантазування – створення внутрішніх бачень. Життя в різних музичних жанрах. Тренінг механізмів переключення. Музично-ритмічна взаємодія з партнером.

8. Розвиток навиків пластичної виразності.

Усвідомлення власного тіла як інструменту дії, впливу на партнера. Розвиток навиків мислити тілом, виражати емоції і бажання, говорити позою і жестом. Руки як засіб спілкування. Спостереження і відтворення професійної та побутової характерності – пластичної стилістики.

9. Пропедевтика різних тренінгових методик.

Розвиток професійних навиків і способи репетирування Л. Курбаса, В. Мейерхольда, М. Чехова, Є. Гротовського, Е. Барби.

РОБОЧИЙ ПЛАН

ТЕМИ	Години		
	Гр.	Інд.	Сам.
1	2	3	4
ПЕРШИЙ РІК НАВЧАННЯ:			
Робота над собою у творчому процесі переживання			
I-й (III-й) семестр			
Театр. Покликання актора. Талант і фахова майстерність.	2		
Акторська етика й атмосфера творчості. Набування "етосу".	2		
Театральна етика К. С. Станіславського.			10
Розвиток навиків робочого самопочуття. Налаштування на колективну працю (вправи - "криголами").	4		
Системи і напрямки в театральному мистецтві (оглядово).	2		
Українська театральна школа: від народного вертепу до Леся Курбаса.	2		20
Л. Курбас про виховання актора.	2		
Активність і дія – закон сценічного життя. Ознаки, види та елементи сценічної дії.	2		
Дія як результат реакції, вираженої через емоцію.	2		
Усвідомлення органічної сценічної дії (тренінг).	2	1	
Поняття енергії. Принцип опозицій як сутність енергії, як напруга, що спонукає до дії.	1		
Сценічна дія як змодельований вузол енергії.	1		
Енергетичність актора – його готовність до дії.	2		
Усвідомлення власної енергетики в дії (тренінг).	2	1	
Система Станіславського. Метод фізичних дій як мислення в русі.	2		
Принципи та елементи системи К. С. Станіславського.			20
Сценічна свобода. Вивільнення тіла (тренінг).		1	
Енергія тіла. Спосіб руху в просторі як спосіб мислення.	2		
Усвідомлення пози і жесту як результату руху. Дія в статистиці (тренінг).		1	

ТЕМИ	Години		
	Гр.	Інд.	Сам.
1	2	3	4
Біомеханіка В. Мейєрхольда: сценічний рух, оснований на контрастах.	2		10
Оправдання поз і жестів, їх народження і послідовності (тренінг).	4		
Дія і ритм в житті й мистецтві, музиці й на сцені.	2		
Усвідомлення ритму, темпу, метру й динаміки дії; оправдання зміни темпоритмів (тренінг).	4		
Сценічна увага. Коло уваги. Безперервна лінія уваги.	1		
Розвиток зосередженої багатопланої уваги (тренінг).	4	1	
Сприйняття і спостережливість. Сенсорний апарат актора.	1		
Розвиток зорових та слухових сприйнятів (тренінг).	4	1	
Пам'ять фізичних дій.	1		
Розвиток творчих навиків м'язової уваги (вправи з предметами).	2	1	
Пам'ять на відчуття: емоційні спогади і манки.	1		
Розвиток емоційної пам'яті (тренінг).	2	1	
Передача вражень і відчуттів (словесний опис подій в деталях з показом).	4		
Сценічна уява. Дія в умовах вигадки. "Якби" та запропоновані обставини.	2		
Оправдання дії вигадкою (вправи).	2		
Дія в різних запропонованих обставинах (вправи).	2		
Сценічна віра і наївність: будьмо як діти.	1		
Сценічне ставлення. Переміна ставлення.	2		
Залежність поведінки від ставлення до об'єкту (вправи).	2		
Залежність ставлення від запропонованих обставин (вправи).	2		
Почуття правди, логіка й послідовність.	1		
Поняття про акторський етюд. Підхід до створення.	2		
Робота з уявними предметами: від вправ до етюдів.	2		
Створення одиничних етюдів на безпредметну дію.	4	1	10

ТЕМИ	Години		
	Гр.	Інд.	Сам.
І	2	3	4
Сценічне спілкування. Етапи взаємодії з партнером.	2		
Увага до партнера. Вміння дивитись і бачити (тренінг).	4	1	
Сценічне пристосування. Пошук пристосувань (імпровізації).	4		
Сценічна задача. Дія на досягнення мети (вправи).	6		
Спілкування в умовах виправданого мовчання (етюди).	10		10
Викінченість і довершеність дії. Вдосконалення етюдів.	16		
Контрольний урок: а) показові вправи; б) етюди (одиначні та парні) на прості органічні дії в близьких для виконавця обставинах.			
Всього:	126	10	80
II-й (IV-й) семестр			
Є. Гротовський і його театр-провідник.	2		10
Актор театру Е. Барбі.	2		10
Музика в творчості актора. Елементи музичної та сценічної виразності: паралелі.	2		
Розвиток навиків музично-ритмічної виразності (тренінг).	8		
Аналіз дійової основи музичного твору. Музика в етюді.	2		
Слухання музики й фантазування (тренінг внутрішніх бачень).	4		
Спостереження за впливом музики на поведінку людей, логіку і динаміку дій (опис з показом).	4		
Музика і пластична виразність актора.	2		
Розвиток навиків пластичної виразності (тренінг).	4		
Дослідження пластичної виразності дій (ескізи).	4	1	
Дослідження професійної пластики і логіки поведінки (етюди).	4		10

ТЕМИ	Години		
	Гр.	Інд.	Сам.
І	2	3	4
Архітектура руху: форма, що виражає зміст.	2		
Створення етюдів на музичній основі.	18	2	20
Енергія слова. Мова як засіб впливу.	2		
Словесна взаємодія та її етапи.	2		
Розвиток уміння слухати і чути на сцені (тренінг).	6		
Народження слова з фізичної дії (вправи).	4	1	
Ставлення до партнера. Переміна ставлення (вправи).	4	1	
Оправдання словесної взаємодії (вправи на задані тексти).	6		
Вибір літературного матеріалу.	2		10
Дійовий аналіз прозового твору. Принципи інсценування.	4		
Дослідження власної логіки дій в запропонованих автором обставинах (етюдним шляхом).	6		
Сценічна задача і пошук пристосувань для її виконання (імпровізації).	6	1	
Дослідження логіки реакцій та виникнення емоцій (вправи).	4		
Дослідження темпоритму дій. Оправдання змін і переключень (вправи).	6		
Думка і її фізичний аспект (тіло) – спосіб руху, "поведінка". Побудова внутрішнього монологу.	6	1	
"Кінострічка бачень". Передача бачень партнерові.	4	1	
Перехід від власного імпровізованого тексту до фіксації авторського. Оправдання авторського тексту.	4		
Текст і підтекст: єдність і протиставлення.	2		
Розвиток творчих навиків фізичного самопочуття (тренінг).	8		
Робота над удосконаленням етюдів-інсценівок.	16	2	20
Залік: а) показові вправи на засвоєні елементи акторської техніки; б) музичні етюди; в) етюди на літературній основі (інсценівки).			

ТЕМИ	Години		
	Гр.	Інд.	Сам.
1	2	3	4
Всього:	150	10	80
ДРУГИЙ РІК НАВЧАННЯ			
Робота над собою в творчому процесі втілення			
I-й (V-й) семестр			
Підсумки першого року виховання. Схема "системи".	2		
М.Чехов: його метод і способи репетирування.	2		20
Актор театру С.Вахтангова. Імпровізація.	2		10
Ознаки та особливості драматургії. Метод дійового аналізу (за К.С.Станіславським).	2		20
Відбір уривків для роботи (прозова драматургія).	2		10
Застільний період (аналіз зовнішнього життя ролі):			
Дослідження фабули і конфлікту.	4		
Оцінка фактів, подій і власного ставлення до них.	4		
Вивчення обставин місця і часу.	4		
Задачі і приціл на надзавдання.	4		
Дослідження логіки і послідовності дій. Лінія ролі.	4		
Аналіз дією (етюдним шляхом):			
Факт-обставина – ставлення – дія: власна логіка поведінки в запропонованих обставинах.	6	1	
Авторська логіка поведінки ролі: дотичності і розходження.	2		
Переродження психічних дій у фізичні.	4	1	
Дослідження темпу і ритму дій, змін і переключень.	4	1	
Позасценічне життя ролі.	4		
Уточнення надзавдання. Над-надзавдання.	4		
Контрдія. Побудова наскрізної дії.	4		
Слово-дія як матеріалізована енергія думки.	2		
Робота з текстом:			
Вивчення мовних особливостей.	2	1	
Уточнення логіки й послідовності думок.	4		
Внутрішня мова. Розвиток асоціативного мислення (тренінг).	2	1	
Внутрішнє бачення. Передача бачень (тренінг).	2	1	
Створення "кінострічки бачень".	4		

ТЕМИ	Години		
	Гр.	Інд.	Сам.
1	2	3	4
Пошук підтексту.	4		
Тіло як інструмент впливу. Думка, матеріалізована в пластиці.	2		
Народження жесту. Усвідомлення жесту як результату руху (вправи).	6		
Психологічний жест і пошук його пластичного втілення (тренінг за М.Чеховим).	2	1	
Групування та мізансцени: принципи побудови.	8		
Орієнтування в просторі. Розвиток просторового бачення (тренінг).	4	1	
Характерність дії. Складові характерності.	2		
Розвиток артистичної сміливості та елементів характерності (тренінг).	8		
Робота над викінченням уривків.	16	2	20
Залік:			
а) показові вправи;			
б) уривки з прозової драматургії.			
Всього:	126	10	80
II-й (VI-й) семестр:			
А. Арто: метафізика "театру жорстокості". Поезія в просторі. Спонтанна експресія.	2		10
Актор театру П. Брука.	2		10
Специфіка роботи з віршованою драматургією.	2		
Природа і органіка поетичної мови.	4		20
Вибір уривків для роботи.	4		
Застільний період: протокол зовнішнього життя ролі (за системою).	12		
Уточнення логіки поведінки етюдним шляхом.	12		10
Дослідження темпу виникнення та розгортання чуттєво-рухових реакцій (вправи).	4	1	
Усвідомлення сили та глибини реакцій на подразники (вправи).	4	2	
Реакція – емоція – дія: логіка і послідовність процесу.	4	2	

ТЕМИ	Години		
	Гр.	Інд.	Сам.
1	2	3	4
Дослідження психомоторного ритму дій.	4	1	
Поглиблення запропонованих обставин та їх оживлення.	8		
Організація простору: розводки і мізансценування.	10		
Голос актора. Інтенаційна гнучкість мови.	2		
Робота з текстом. Дослідження вірша. Привласнення.	8	1	10
Ритм мови і його вплив на емоційну систему та спосіб поведінки.	4		
Культура тіла.	2		
Розвиток виразності рук (тренінг).	8		
Співвідношення слова і руху в сценічній інтерпретації поетичної мови.	2		
Зерно образу.	2		
Пошук характерності (тренінг за М. Чеховим).	2	1	
Перевірка наскрізної дії та надзавдання.	4	1	
Партитура дій.			
Робота над другим планом.	2	1	
Пошук сценічного самопочуття.	4		
Розвиток артистичної свободи творчості (тренінг).	8		
Поняття про атмосферу ролі і вистави.	2		
Робота над створенням атмосфери (тренінг за М. Чеховим).	10		
Музика у виставі: її роль і принципи застосування.	2		
Робота над викінченням уривків.	20		20
Екзамен: а) показові вправи; б) уривки з віршованої драматургії.			
Всього:	150	10	80
ТРЕТІЙ РІК НАВЧАННЯ:			
Створення ролі у виставі.			
II-й (VII-й) семестр			
Підсумки другого року виховання.	2		
Л. Курбас: концепція сценічної дії.	2		

ТЕМИ	Години		
	Гр.	Інд.	Сам.
1	2	3	4
Актор театру Б. Брехта. Інтелект і конструкція ролі. Вплив Курбаса на Брехта.	2		10
Робота над роллю:			
а) період пізнання:			
Знайомство з п'єсою і роллю: читка і обмін враженнями.	4		
Визначення теми, ідеї та головного конфлікту (його зміст, конфліктуючі сили, предмет, розвиток та характер).	4		
Вивчення допоміжних матеріалів: епоха, культура, творчість автора і т. д.			20
Читка по ролях. Протокол зовнішнього життя ролі.	12		
Аналіз дію.	10		
Створення "досьє": автор про персонаж (ремарки та коментарі), дійові особи про персонаж, персонаж про себе.	4		10
Позасценічне життя ролі. Створення автобіографії ролі.	2	1	10
б) період переживання:			
Постановка задач (творчих, фізичних, психологічних) та приціл на надзавдання.	8		
Створення логіки і послідовності дій ролі, їх оправдання.	4	1	
Дослідження логіки внутрішньої мови.	4	1	
Дослідження процесу внутрішніх бачень.	4	1	
Пошук "зерна" – визначальної риси характеру образу.	4		
Манки – збудники емоційної пам'яті.		1	
в) період втілення:			
Робота з текстом. Оволодіння характерністю мови.	2	1	20
Поглиблення і оживлення запропонованих обставин.	8		
Перевірка виникнення та розгортання чуттєво-рухових реакцій на подразники, їх правди та глибини.	8	1	
Оволодіння пластичною характерністю образу.	4	1	10

ТЕМИ	Години		
	Гр.	Інд.	Сам.
1	2	3	4
Побудова мізансцен.	10		
Створення партитури дій.	2	1	
Узгодження темпоритмів.	8		
Другий план.	2	1	
Прогони.	16		
Залік: здача вистави у вигородках, деталях костюмів, реквізиту й музичному оформленні.			
Всього:	126	10	80
II-й (VIII-й) семестр			
Закріплення понятійного фахового апарату.			12
Роздуми про сучасного актора (дискусія).	2		
Перевірка та закріплення наскрізної дії й надзавдання.	2	2	
Поглиблення мовної та пластичної виразності.	2	2	
Перспектива актора і ролі.	2	1	
Перевірка сценічного самопочуття.	2	1	
Гігієна ролі (способи "оживлення").	2	1	
Витримка і викінченість.	2	1	
Атмосфера ролі і вистави.	2	1	
Ансамблевність.	2	1	
Технічна репетиція (постановка декорацій і світла).	4		
Генеральні репетиції.	16		
Державний іспит: показ дипломної вистави.			
Всього:	38	10	12

ЛІТЕРАТУРА

1. *Абрамович С. Д., Чікарькова М. Ю.* Мовленнєва комунікація. – К.: Центр навчальної літератури, 2004.
2. *Бобошко Ю. М.* Режисер Лесь Курбас. – К.: Мистецтво, 1987.
3. *Брехт Б.* – К.: Дніпро, 1987.
4. *Василько.* Фрагмента режисури. – К.: Мистецтво, 1967.
5. *Возняк М.* Початки української комедії. – Львів, 1919-6
6. *Грицай М. С.* Українська драматургія 17–18 ст. – К.: Вища школа, 1974.
7. *Гротовський Є.* Театр. Ритуал. Перформер. – Львів: Літопис, 1999.
8. *Дідро Д.* Парадокс про актора. – Київ, 1966.
9. *Клековкін О.* Сакральний театр: Генеза. Форми. Поетика. – К.: КДІТМ ім. І. К. Карпенка-Карого, 2002.
10. *Курбас Л.* Березіль. Із творчої спадщини. – К.: Дніпро, 1988.
11. *Курбас Лесь.* Філософія театру. – К.: Основи, 2001.
12. *Мар'яненко І. О.* Минуле українського театру. – К.: Мистецтво, 1953.
13. *Молодий театр.* Генеза, завдання, шляхи. – К.: Мистецтво, СТД, 1991.
14. *Мар'яненко І. О.* Сцена, актори, ролі. – К.: Мистецтво, 1964.
15. *Про мистецтво театру.* Під ред. І. Чабаненка. – К.: Мистецтво, 1954.
16. *Ревуцький Д.* Живе слово: Теорія виразного читання для школи. – Львів: ЛНУ ім. І.Франка, 2001.
17. *Резанов В.* Драма українська. I. Старовинний театр український. – К., 1929.
18. *Стайн Дж. Л.* Сучасна драматургія в теорії та театральній практиці. У 3-х томах. – ЛНУ ім. І.Франка, 2003–2004.
19. *Тереценко М.* Театральні горизонти. – К.: Мистецтво, 1981.
20. *Тюріна Т.* Основи духовної педагогіки. – Львів: Логос, 1998.
21. *Хоткевич Г.* Народний і середньовічний театр в Галичині. – К., 1924.
22. *Хрестоматія з теорії драми.* / Під ред. П. П. Нестеровського – К.: Мистецтво, 1978.
23. *Чирков О. С.* Бертольт Брехт. Життя і творчість. – К.: Дніпро, 1981.
24. *Чорний С.* Український театр і драматургія. – Мюнхен – Нью-Йорк: Видавництво ЗТЗУ, 1980.
25. *Актуальные проблемы воспитания актерских и режиссерских кадров эстрады в вузах: Сб. научн. трудов.* – Л.: ЛГИТМИК, 1987.
26. *Алперс Б.* Театр Мочалова и Щепкина. – М.: Искусство, 1979.
27. *Арго А. М.* Звучит слово... – М.: Детская литература, 1962.
28. *Арто А.* Театр и его двойник. – М.: Мартис, 1993.
29. *Брехт Б.* О театре. – М.: Иностранная литература, 1960.
30. *Брук П.* Пустое пространство. – М.: Прогресс, 1976.
31. *Варпаховский Л.* Наблюдения. Анализ. Опыт. – М.: ВТО, 1970.
32. *Вахтангов Е. Б.* Записки. Письма. Статьи. – М.-Л., 1939.
33. *Вопросы театральной педагогики.* Сб. статей. – М.: МХАТ, 1979.

34. *Воспитание актера*: Сб. статей. – М., 1964.
35. *Гиппиус С.* Гимнастика чувств. Тренинг творческой психотехники. – М.-Л., 1967.
36. *Гладков А.* Мейерхольд. В 2-х томах. – М.: СТД, 1990
37. *Грачева Л. В.* Актерский тренинг: теория и практика. – СПб.: Речь, 2003.
38. *Гринер В. А.* Ритм в искусстве актера. – М., 1966.
39. *Гурджиев Г. И.* Беседы с учениками. – К.: Преса України, 1992.
40. *Демидов Н. В.* Искусство жить на сцене. – М., 1965.
41. *Дубнова Е. Д.* О литературной эстраде. – М.: Знание, 1979.
42. *Дункан А.* Танец будущего. – К.: Мистецтво, 1990.
43. *Дюллен Ш.* Воспоминания и заметки актера. – М.: Иностранная литература, 1958.
44. *Ершов П.* Технология актерского искусства. – М., 1959.
45. *Захава Б.* Вахтангов и его студия. – Академия, 1927.
46. *Захава Б. Е.* Мастерство актера и режиссера. – М.: Просвещение, 1978.
47. *Калашиников Ю.* Театральная этика Станиславского. – М.: ВТО, 1972.
48. *Клитин С.* Режиссер и чтец. – Л.: Искусство, 1968.
49. *Кнебель М. К.* Слово о творчестве актера. – М.: Искусство, 1954.
50. *Кнебель М. К.* О действенном анализе пьесы и роли. – М.: Искусство, 1982.
51. *Кох Й. Э.* Основы сценического движения. – М.-Л.: Искусство, 1962.
52. *Кристи Г.* Воспитание актера школы Станиславского. – М.: Искусство, 1978.
53. *Крыжицкий Г.* О системе Станиславского. – М.: Госкультпросветиздат, 1954.
54. *Крымова Н.* Владимир Яхонтов. – М.: Искусство, 1978.
55. *Кудашева Т.* Руки актера. – М.: Просвещение, 1970.
56. *Линклейтер К.* Освобождение голоса. – М.: ГИТИС, 1993.
57. *Мастерство актера.* Хрестоматия. / Сост. Н. Львов, И. Максимов. – М.: Художественная литература, 1935.
58. *Максимова В.* И рождается чудо спектакля. – М.: Просвещение, 1980.
59. *Марешаль М.* Путь театра. – М.: Радуга, 1982.
60. *Маркова Е.* Современная зарубежная пантомима. – М.: Искусство, 1985.
61. *Мочалов Ю.* Композиция сценического пространства. Поэтика мизансцены. – М.: Просвещение, 1981.
62. *Назарова В.* Ганс Эйслер. Бертольт Брехт. Творческое содружество. – Л.: Советский композитор, 1980.
63. *Немирович-Данченко В. И.* Рецензии. Очерки. Статьи. Интервью. Заметки. – М.: ВТО, 1980.
64. *Немирович-Данченко В. И.* О творчестве актера. – М.: Искусство, 1984.

65. *Николаевич С. И.* Таиров. – М.: Знание, 1985.
66. *Новицкая Л.* Тренинг и муштра. – М.: Советская Россия, 1969.
67. *Об ораторском искусстве.* – М.: Знание, 1980.
68. *Основы системы Станиславского.* / Сост. В. Д. Киселева, В. А. Фролов – Ростов-на-Дону: Феникс, 2000
69. *О воспитании актера*: Сб. статей. – М.: ВТО, 1982.
70. *Пави П.* Словарь театра. – М., 1991.
71. *Покровский Б.* Ступени профессии. – М.: ВТО, 1984.
72. *Попов А. Д.* Творческое наследие. В 2-х томах. – М.: ВТО, 1979–1980.
73. *Проблемы и перспективы театрального образования.* – Л., 1986.
74. *Режиссерские экземпляры Станиславского.* В 6-ти томах. Т.1. – М.: Искусство, 1980.
75. *Рутберг И.* Пантомима, движение и образ. – М.: Советская Россия, 1981.
76. *Сахновский-Панкеев В. А.* Драма. Конфликт. Композиция. Сценическая речь. – Л., 1969.
77. *Станиславский К. С.* Собр. соч. в 8-ми томах. – М.: Искусство, 1954–1961.
78. *Стреллер Дж.* Театр для людей. – М.: Радуга, 1984.
79. *Страмов Ю. А.* Путь актера к творческому перевоплощению. – М.: Просвещение, 1980.
80. *Теория и практика мастерства актера*: Сб. научн. работ. – М.: ГИТИС, 1990.
81. *Сценическая педагогика*: Сб. статей. – Л., 1976.
82. *Теория театра.* Школа драматического искусства. – М.: Независимая академия эстетики и свободных искусств, 2001.
83. *Товстоногов Г.* Зеркало сцены. В 2-х томах. – Л.: Искусство, 1984.
84. *Туманишвили И. И.* Режиссер уходит из театра. – М.: Искусство, 1983.
85. *Филатова К.* Евгений Вахтангов. Опыты театральной педагогики. – Владивосток: Изд. Дальневосточного университета, 1990.
86. *Финкельштейн Е.* Картель Четырех. – Л.: Искусство, 1974.
87. *Холзеев В.* Драма как явление искусства. – М.: Искусство, 1978.
88. *Чехов М.* О мастерстве актера. – М.: Искусство, 1999.
89. *Шихматов Л.* Первые этюды. – М., 1959.
90. *Шихматов Л. М.* Сценические этюды. Подход к роли. – М., 1971.
91. *Щепкин М. С.* Записки. Письма. – М.: Искусство, 1952.
92. *Элькис Г. Я.* О пластическом тренаже актера. – К.: Мистецтво, 1986.
93. *Эфрос А.* В 4-х книгах. – М.: Фонд “Русский театр”, ПАНАС, 1993.

Для нотаток

Для нотаток

Навчальне видання

МАЙСТЕРНІСТЬ АКТОРА

Програма
для вищих навчальних закладів культури і мистецтв
I–II рівнів акредитації

Укладач Р. І. Біль

Формат 60×84/16. Папір офсетний. Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 1,39. Наклад 100 прим.

Видавництво “Фірма “ІНКОС”
14116, м. Київ, вул. Маршала Рибалка, 10/8;
Тел./факс: (044) 206–47–29, 206–47–21
E-mail: inkos@carrier.kiev.ua,
inkos@ln.kiev.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного
реєстру видавців, виробників і розповсюджувачів
видавничої продукції № 2006 від 04.11.2004 р.